

עין משפט
נר מצוה

יט:

יִשְׁלַשׁ אדם שנותיו וכו' אִלָּא לְיוּמֵי. פ"ה ז' ימים מקרא ז' ימים משנה וז' ימים תלמוד ולשון ליומי דחקו לפרש כן מהיו אכמי איכא לאקשווי מי ידע כמה חי לכך נראה ליומי ככל יוס ולכך תקנו פסוקי התמיד ומשנת אחיו מקומן וצרייתא דרבי ישמעאל ונראה לר"ת דלנו שעוסקין בתלמוד צבלי דיינו כי הוא צולל במקרא במשנה ובתלמוד כדאמרינן בסנהדרין (דף כד.) צבל צלולה במקרא צלולה במשנה צלולה בתלמוד:

אם פריו יתן בעתו. נראה

לפרש להר"ר אלחנן הוראה כדנסמון ובקונטרס פירש לענין קביעות עמים לתורה:

ט' הגי'ע לבייפה בו'. ואית ספרים דגרסי אין עושין תכשיטין לעצודת כוכבים קטלאות נומים וטענות ר"א אומר מותר אכן נראה דלא גרס דלא מסתברא שימיר שום תנא לעשות לכתחלה תכשיטי עצודת כוכבים ואין לומר דשרי ר"א משום אינה כשריאי צפ"צ (לקמן דף כו.) לילד את העצודת כוכבים דלא דמי דתם ודאי איכא אינה דליכא לאשתמוטי אצל הכא הכא איכא לאשתמוטי למימר דאסר לן למעבד שום תכשיטי עצודת כוכבים וליכא למימר נמי דאתא לאשתמועינ דצדיעצד שכרן מותר דא"כ היינו רבי אלעזר האמורא דגמרא דאמר אס צנה שכרו מותר ונראה שלא היה כתוב צספר רצינו שלמה מדלא פירש מאין קטלאות:

מבוש אחרון לית ביה שוה פרוצה. וא"ת מ"מ הלא הוא אסור ליהנות ממדי עצודת כוכבים אפילו צפחות משה פרוטה וא"כ נמאל אסור מעורב צשכרו וי"ל כיון דצצציל מכוש זה האחרון לא היה העוד צוכבים נותן ממנו משכירות פחות א"כ אין לו עלין שצר עצודת כוכבים כלל ואע"פ שעובד כוכבים מקפיד על פחות משה פרוטה צגול ט מ"מ הכא ליכא קפיפא כולי האי:

אלמא קסבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. והכי

נמי (א) פרק האיש מקדש (קדושין דף מה.) גבי ההיא דעשה לי שירין נומין וטענות ואקדש איני לך אינה מקודשת ומפרש טעמא דכיון דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף א"כ כל פרוטה ופרוטה הויא לה מלוה והוי ליה ^ו מקודש צמלוה דאינה מקודשת וקשה מ"ש מההיא דפרק אחיו נשך (צ"מ דף סה.) ושם ד"ה שכירות) גבי מציין על השכר דרבה ורז יוסף דאמרי תרוייהו שכירות אינה משתלמת אלא לצסוף ואמר רבא דקו צה רצנן צהא מלתא ואוקמוה אקרא וי"ל דודאי כל זמן שאין הפועל חוזר אין לו שכרו עד לצסוף ואין לצעה"צ עליו משום צל תלין וגם מותר להרצות על שכר דליכא כאן אגר נטר אצל אס פועל צא לחזור מרזו צהא דיוכל לחזור וישתלם שכרו לפי מה שעשה צשעשה שחוזר אז קרוי סוף ולא נפקא לן (י') כלל התם פלוגמא צישנה בשכירות מתחלה ועד סוף כדמוכח התם מקראי דלא שייך אגר נטר כדאמרי'

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

דלא ליפלוג לישיני על פלגי מים א"ר תנחום צהאי ליטנא והאי גרים לה צליטנא אחרינא וחדא מילתא היא ומיהו תלמיד דגרים מתרוייהו (לישני) משתצט צגירסייה משום דמצלצל ליסני: ציומי. ז' ימים מקרא וז' ימים משנה וכו' וכן כל צצצו ושצצו: **אס פריו יתן בעטו.** שיקצע עמים לתורה: **ס רשעים.** תרי משמע לומד ומלמד. ל"א פריו יתן בעטו שלומד ועושה פרי כלומר מקיים מה שכמוצ צתורה וזה עיקר: **על הלומד ועל המלמד.** שאסור ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון: **הפינה.** לשון נפל שלא מלאו ימייו. כלומר תלמיד שלא מלאו ימיו רצים חלליו: **ועלומים.** המתעלמים והמתחרישים ומתאפקים מלהורות הורגין את דורן. ועלומים לשון ועלום עיינו (ישעי' לג.): **ועד כמה.** הוי ראווי להוראה: **עד ארצעין שנין.** משונולד: **והא רבא אורי.** וכל ימינו לא היו אלא ארצעים שנה צצייק דראש השנה (דף יח.).

הסתעלמין והמתחרישים ומתאפקים מלהורות הורגין את דורן. ועלומים לשון ועלום עיינו (ישעי' לג.): **ועד כמה.** הוי ראווי להוראה: **עד ארצעין שנין.** משונולד: **והא רבא אורי.** וכל ימינו לא היו אלא ארצעים שנה צצייק דראש השנה (דף יח.). **הסס צשוין.** צשאין צעירו גדול ממנו: **שיחת חולין של חכמים לריכה תלמוד.** כדי להתלמד לדבר צלשום שהא צלשון נקיה ועושר ומרפא: **ועלסו.** הוי דבר קל צצאילן וכמיצ לא יצול כלומר לא ילך לאיצוד: **פשיטא.** דשכרו מותר דהא כיפה זו לאו עצודת כוכבים היא אלא תשמיש לעצודת כוכבים: צין לר' **ישמעאל וצין לר"ע.** דפליגי בעצודת כוכבים ענמה מאימתי נאסרת צתשמישו מווד דאין אסורין: **עד שיעצדו.** עד שישתמשו צהן לעצודת כוכבים צפרק רבי ישמעאל (לקמן דף נא.): צצרייתא צגמרא: **לא נצרכה.** הא דר"א: **אלא לעצודס כוכבים ענמה.** שאס עשה ישראל לעוצד כוכבים עצודת כוכבים צשכר שכרו מותר: **הניחא למאן דאמר נו'.** פלוגמא דרבי ישמעאל ור"ע היא: **אלא ישראל** שעשה ישראל לצרכו למוכרה לעוצד כוכבים: **ושל עוצד כוכבים משפעצד.** וזו עדיין לאו נעצדה מש"ה שכרו מותר שזו לנורך עוצד כוכבים נעשית: **מאן קא גרים לה.** להקראות עצודת כוכבים: **צנמוס האחרון.** מכת קורנס האחרון: **ליס ציה שוה פרוטה.** הלכך שרי דשכירות שאר מכושות לא מיתסר דההוא לאו שכר עצודת כוכבים הוא. וקסבר ר"א ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אומן המקבל עליו לעשות צשכר לא אמרינן צגמר המלאכה הוא קוניה כל השכירות אלא כל פורתא ופורתא דעצד קמא קמא קני אגרא דפלוגתא דעצד קמא צקדושין (דף מה.) (ט) עשה לי שירין נומים וטצצות ואקדש כו':

לא

אלא במבוש אחרון עבודת כוכבים מאן קא גרים לה גמר מלאכה במבוש אחרון מכוש אחרון הויא גמר מלאכה לשכירות מתחלה ועד סוף: **מתני' [ב]** ואין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים קטלאות ונומים וטבעות רבי אליעזר אומר ^ה בשכר מותר ^ו אין מוכרין להם במחובר לקרקע אבל מוכר הוא משיקצין ר' יהודה אומר "מוכר הוא על מנת לקוץ: **גמ'** מנהני מילי אמר רבי יוסי בר חנינא וגם אסור צל תלין ולא שייך פלוגמא ^ה ישנה לשכירות אלא הכא וגבי קדושין כדפרישית ונע' מוס' צ"ק דף כט. ד"ה ואי צעית אימא ומוס' קדושין דף מה. ד"ה דכ"ע:'

דאמר

כוכבים מפליג בה בשבת הני כוליהו שריאן ואפי' בא"י דכבר פסיקא הלבתא כו' יוסי וכי' בשאר איצות וליכא למיחש אלא במרחץ בלבד ולא בכל מרחץ אלא במרחץ הקרואה על שם ישראל ומפני מראית העין אסור ולא משום שביחה דלית שביחת כלים אלא לבית שמאי ואינה הלכה ואם יש לישראל דירה ובתוכה מרחץ שאין רוחצין בה אלא שוכני הדירה בלבד מותר להשכירה לעובד כוכבים: **מתני'** אין מוכרין להן במחובר לקרקע: וכו'

מסורת הש"ס

א) [קדושין ג.] ב) סוטה כב. ע"פ א) ס"א א"ר זרא, ד) [בסוטה שם איתא רבה וע"ש צפרש"ץ, ס) סוטה כא: ע"ש, ו) [בסוטה ו] ויבולקט איתא מינן שאפי"ן, ו) [בסוטה איתא לימוד ועי' צפרש"י דהכא ודהתם, ח) [מגילה לג.] ט) [בילקוט ובעי' לתא], י) [לעיל יח: א.] י) ס) [ברכות ה. מח: מנחות גג: אבות פ"ו מ"ג, ל) [לקמן נא:] גב. חולין ח: א.) ט) [קדושין מה. סב. צ"ק נט.] ט) [לעיל ד: א.] ס) [צ"ל אחר ד"ה על, ע) [שי"ר למשנה דלעיל טו.], פ) [בדלאתא צבסדרין גו.], ק) [צ"ל מקדש,]

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כַּעַץ שְׂחָלָה עַל פְּלִגֵּי מַיִם אֲשֶׁר פָּרִיו יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעָלְדוּ לֹא יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלָח: תהלים א ג
2. לֹא בֶן דָּרָשָׁעִים כִּי אִם בְּמִץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רַחֲמֵי אֱלֹהִים אֶד דְּבִי רִבְבִים וְחָלְלִים הַפִּיכָה וְעֲצָמֶיהָ כָּל הַיָּהֳדִי: משלי טו
3. וְשִׁמְרָתָם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תִּשְׁכַּיְלוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ: תהלים א ג

5. לֹא יִמּוֹשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת מִפֶּיךָ וְהָיָתָ בּוּ יוֹמָם וּלְיָמֶיהָ לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַבְּרִית בּוּ כִּי יֵאָ מַצְלִיחַ אֶת דָּרְכֶיךָ וְאֵין תִּשְׁכַּיְלוּ: דברים כט ח
6. כִּי אִם בַּתּוֹרָה יְיָ תִּפְצֹו וּבַתּוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וּלְיָמֶיהָ: תהלים א ב

7. מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים אֲבוֹב וּפְרִים לֵרְאוֹת טוֹב: צדק לשוןך מְרַע וּשְׁפָתֶיךָ מְדַבֵּר מִרְקָה: תהלים לד יג-יד

8. סוֹר מִרַע וְעֲשֶׂה טוֹב בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּה: תהלים לד טו

9. כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזוּב: משלי ד ב

רבינו חננאל (המשך) ומשמיש עבודת כוכבים בין לר' ישמעאל בין לר"ע אינן אסורין אלא עד שיעבדו דהא ר' ישמעאל ור"ע לא נחלקו אלא בעבודת כוכבים אבל במשמיש עבודת כוכבים דברי הכל עד שיעבדו חלוקת ר' ישמעאל ור"ע בפ' ר' ישמעאל אומר שלש אבנים (דף וא ע"ב) ופרקי ר' ירמיה לא נצרכה להא דר"א אלא בשכירות עבודת כוכבים עצמה ודחי' ליה הניחא לר"ע איצטריך אלא לר' ישמעאל דאמר עבודת כוכבים רעובד כוכבים אינה אסורה אלא משתיעבד צ) פשיטא ופרקי' לא נצרכה אלא למכוש אחרון כלומר אימת נקראת עבודת כוכבים במכוש אחרון בשעת גמר מלאכה ההוא מכוש אחרון לית ביה שרי"פ אלמא קסבר ר"א ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף וכל שכירות קודם שותיה עבודת כוכבים מותרת: דאינו לגאון דצ"ל להשכיר מותר לישראל להשכיר לעובד כוכבים בין פונדק בין חנות ובין חצר ובין ספינה והעובד

כתיב תורה ובבבאי'ם

תשכילו וגו' בבבאי'ם לא ימוש ספר התורה הזה מפיו וגו' כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל (בבבאי'ם) דכתיב וכל אשר יעשה יצליח מי האיש החפץ חיים וגו' סור מרע ועשה טוב והתעסקס בתורה שנקרא לקח טוב: (מתני') הגיע לכיפה משמעמדין בה נצרכה

א"ר אלעזר אמר רבי יוחנן דאם בנה שכרו מותר פשיטא ^ו משמשי עבודת כוכבים

הן ומשמשי עבודת כוכבים בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא ה"איןן אסורין עד שיעברו אמר רבי ירמיה ולא נצרכה אלא לעבודת כוכבים עצמה הניחא למ"ד יעבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד ושל עובד כוכבים עד שתעבד שפיר אלא למ"ד של עובד כוכבים אסורה מיד מאי איכא למימר אלא אמר רבה בר עולא לא נצרכה כוכבים מאן קא גרים לה גמר מלאכה במבוש אחרון מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה אלא במבוש אחרון מכוש אחרון הויא גמר מלאכה לשכירות מתחלה ועד סוף: **מתני'** [ב] ואין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים קטלאות ונומים וטבעות רבי אליעזר אומר ^ה בשכר מותר ^ו אין מוכרין להם במחובר לקרקע אבל מוכר הוא משיקצין ר' יהודה אומר "מוכר הוא על מנת לקוץ: **גמ'** מנהני מילי אמר רבי יוסי בר חנינא וגם אסור צל תלין ולא שייך פלוגמא ^ה ישנה לשכירות אלא הכא וגבי קדושין כדפרישית ונע' מוס' צ"ק דף כט. ד"ה ואי צעית אימא ומוס' קדושין דף מה. ד"ה דכ"ע:'

אלא אמר רבה בר עולא לא נצרכה כוכבים מאן קא גרים לה גמר מלאכה במבוש אחרון מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה אלא במבוש אחרון מכוש אחרון הויא גמר מלאכה לשכירות מתחלה ועד סוף: **מתני'** [ב] ואין עושין תכשיטין לעבודת כוכבים קטלאות ונומים וטבעות רבי אליעזר אומר ^ה בשכר מותר ^ו אין מוכרין להם במחובר לקרקע אבל מוכר הוא משיקצין ר' יהודה אומר "מוכר הוא על מנת לקוץ: **גמ'** מנהני מילי אמר רבי יוסי בר חנינא וגם אסור צל תלין ולא שייך פלוגמא ^ה ישנה לשכירות אלא הכא וגבי קדושין כדפרישית ונע' מוס' צ"ק דף כט. ד"ה ואי צעית אימא ומוס' קדושין דף מה. ד"ה דכ"ע:'

כתיב תורה ובבבאי'ם ובבבאי'ם כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין בתורה שנאמר ושמרתם את דברי הברית הזאת למען תשכילו וגו' בבבאי'ם לא ימוש ספר התורה הזה מפיו וגו' כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל (בבבאי'ם) דכתיב וכל אשר יעשה יצליח מי האיש החפץ חיים וגו' סור מרע ועשה טוב והתעסקס בתורה שנקרא לקח טוב: (מתני') הגיע לכיפה משמעמדין בה נצרכה

^[1] צ"ל ופרקינן והא רבא אורי כלומר כו'

^[2] דברי רבנו כמה שמו לפנינו אינו מובן דלא הקושיא הוא לר"י דמאי קמ"ל פשיטא מאי מתוך דלא נצרכה אלא למכוש אחרון ואולי דנ"ס נפל בדברי רבנו.